

תורה ודעת

יו"ל ע"י 'קהל עדת ירושלים' ♦ גליון 99 ♦ פרשיות יתרו - משפטים ♦ שבט תשס"ט

ביאורי תורה | יתרו - משפטים

מתורתו של רבינו הגאון רבי לייב מינצברג שליט"א

ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד

פירוש הדברים ותוכן משמעותם. ובעוד שהכתוב מתייחס למעשים ולפעולות, הרי שהמדרש – הנשען על נטיות דקות הנרמזות בלשון המקרא עצמו – מתייחס גם לכוונת הלבבות, העומדים אחר הפעולות.

הנה כי כן, מעמד הר סיני, אם להתייחס לפעולות, להופעתו של המאורע בדרך הפשט, לא היה בו כל דופי ופגם. "ויתייצבו בתחתית ההר", איש מישראל לא נפקד, והסכמתם לקבלת התורה היתה ברורה: "נעשה ונשמע". וכיון שכך היו פני הדברים, הרי מכאן ואילך דברים שבלב אינם דברים, כי התורה שבכתב אינה נדרשת לשפוט את המעשה, אם תוכו כברו אם לאו.

אך בתורה שבעל פה, הדורשת את פנימיות הדברים וכוונתם, נדרשו חז"ל לאשר שכן בסתר לבבם, ובכאן אמרו כי הכרות "נעשה ונשמע" לא היתה אלא העמדת פנים מן השפה ולחוץ, והתייצבותם האמיתית לקבלת התורה פה אחד לא באה מתוך אהבה ומתוך הכרה צרופה בערכה, כי אם מיראת העונש הכרוך בדחייתה, ואלמלא אזהרת "פה תהא קבורתכם" לא היו מתרצים לקבלה.

התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. דברי חז"ל הללו, נראים לכאורה כהפוכים מפשטות עניינם של הכתובים, כי לפי דבריהם בשעת קבלת התורה לא היו הלבבות שלמים, ולא היה הרצון מלא ומוחלט, אלא הוצרך הקב"ה לכפות עליהם הר כגיגית כדי שיאותו לקבל את התורה. ויש להתבונן אפוא כיצד יעלו בקנה אחד פשוטו של מקרא ומדרשו, וכיצד יתקיימו זה לצד זה הכרות "נעשה ונשמע" ונתינת התורה לישראל בעל כרחם.

בכדי לעמוד על פתרון הדברים, עלינו להבין תחילה כיצד עומדים דרשות חז"ל ביחס לפסוקי התורה שבכתב. התורה המפורשת עוסקת בדברים המפורשים, ומדרשי חכמים עוסקים בדברים הבלתי מפורשים. וכדרך שמשפטי התורה ומצוותיה מלמדים הכתובים את הפשט, כלומר את הצורה הפשוטה והגלויה של כל דבר, ואילו התורה שבעל פה דורשת את העומק הנסתר אחורי מעטה הפשט – כן הוא הדבר בתיאור המאורעות שבתורה, שהכתובים המפורשים מתייחסים למאורע כפשוטו, כצלמו וכדמותו כפי המציאות הגלויה לכל, ואילו התורה שבעל פה נדרשת לרובד העמוק של המאורע, ומגלה את

במדרש (שה"ש רבה ג): הביאני אל בית היין, אמרה כנסת ישראל הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין, זה סיני, ונתן לי שם דגלי תורה ומצוות ומעשים טובים, ובאהבה גדולה קבלתי אותם.

קבלת התורה מתוארת בתורה כמעמד שכולו רצוף אהבה, כאשר כל ישראל חוברים יחדיו כאיש אחד בלב אחד לקבל את התורה בהכרזת "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע". את ההתייצבות בתחתית ההר, מתאר משה רבינו בפרשת 'וואת הברכה' כהתקבצות לפני ה' (דברים לג, ג) "והם תוכו לרגליך ישא מדברותיך", כאשר כולם מקבלים מלכותו ברצון, כמו שפירש רש"י שם: והם ראויים לכך (לברכה) שהרי תכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגלך בסיני. תכו לשון פועלו, והתווכו לתוך מרגלותיך. ואשר אף הקב"ה קורא עליהם (דברים ה, כה) "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור את כל מצותי כל הימים".

אולם חז"ל דרשו ממקרא זה משמעות אחרת, פחות נשגבה מפשוטם של דברים (שבת פח.): ויתייצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם, אם אתם מקבלים

המשך בעמוד הבא

טגא מלא ברכות

ברכת מזל טוב חתונה ולבבית שלוחה בזה לכבוד מוריננו ורבינו שליט"א

ולחתנו הגאון רבי אשר ליכטנשטיין שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת הגינה / הנכדה

יהא רעוא מן שמיא שיזכו לרוות מנחה רוב נחת דקדושה ויארץ ה' ימיו ושנותיו ויוסיף להנחיתנו ולהפיץ מעיינות תורתו הברוכים מתוך רוב שמחה והרחבת הדעת וכל מילי דמיטב

קהל עדת ירושלים

שבת התוועדות מרכזית

60

הודעה חשובה

מתכוונים אנו לקראת

שבת ההתוועדות המרכזית לכל בני קהילתנו הי"ו

שתערך א"ה בשבת קודש פרשת ויקהל פקודי, כ"ה אדר תשס"ט בשבת זו יתוועדו ותיקיי הבוגרים, האברכים והבחורים הי"ו לשבת אחים גם יחד בנועם וקדושת השבת, באור תורתו ואמרינו של רבינו שליט"א,

בבית המדרש המרכזי רחוב מנחת יצחק 14 ירושלים.

לילדי התשב"ר שיחיו תקיים במשך השבת חינוכית מתאימה

ביקרא דאורייתא ובברכת השבת

ההנהלה

הועדה המכינה

ועל כך שנו חכמים בברייתא (תוספתא בבא קמא ז, ט) **שבעה גנבין הן וכו'... כשהיו ישראל עומדין על הר סיני בקשו לגנוב דעת העליונה שנאמר כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, כביכול גנב הוא להם, ת"ל מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי וגו', אם תאמר שאין הכל גלוי לפניו והלא כבר נאמר 'ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו'. אע"פ כן והוא רחום יכפר וגו' ואומר כסף סיגים מצופה על חרש שפתים דולקים ולב רע. והדברים נפלאים עד מאד, כי אף הקב"ה הבוחן לב וכליות שאין דבר נסתר מפניו, "כביכול גנב להם", וכאילו הניח עצמו להירמות על ידיהם ולדונם לפי חיצוניותם, לפי העמדת הפנים שלהם, וכאשר משה מוכיחם על יראתם הגדולה מעם האלוקים, משיבו הקב"ה: **"מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי"**.**

אמנם, אם בשעת מעמד הר סיני עדיין היו הדברים בגדר דברים שבלב, אשר התורה שבכתב אינה מתייחסת להם מפורשות, הרי שלאחר כמה דורות נשתנו הדברים והורעה גם החיצוניות, וכשכבר בצבצו הדברים מעבר לתחום מחשבת הלב, והעדר הנאמנות האמיתית התחיל להתבטא אף בגלוי, בא הדבר לידי ביטוי גם בכתובים, ודוד המלך אינו מסתפק עוד ברמזים דקים הנתונים לדרשת חז"ל בלבד, אלא בדברים מפורשים (תהלים עח, לו-לז) **"ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו"**.

ובכל זאת לא לעולם נשאר המצב כמות שהוא, כי אף-על-פי שבתחילה היו הלבבות רחוקים מן המעשים, ועיקר קיום המצוות היה מיראת העונש ולא מאהבת המקום, מכל מקום ידוע מאמר החכם כי "אחר הפעולות נמשכות הלבבות" (ספר החינוך מצוה צה), ואכן אחר דורות של פעולות חיצוניות נמשכו לבסוף אף הלבבות, כמו שאמרו חז"ל בגמרא שם (שבת פח). שחזרו וקבלו מאהבה בימי אחשורוש, ולא הוצרכו עוד לאימת העונש כדי לשמור ולקיים את התורה.

[ומכאן לימוד גדול במשפט הימין המקרבת, הנחוצה לכל אב כלפי בנו, והרב כלפי תלמידו. כי יש אשר הנער המתחנך בדעתו הצעירה עדיין אינו מרגיש בלבו את רום מעלת עבודת ה' וההליכה בדרכיו, והריהו מעמיד פנים ומתנהג כלפי חוץ כהלכה, אם כדי למצוא חן בעיני המופקדים על חינוכו, ואם כדי להינצל משבט מוסרם, והמחנך יודע ומכיר בו כי תוכו רחוק מברו, כי אז יש לנהוג בו במידה טובה, כדרך שנהג עמנו המקום ברוך הוא בעת אשר אף אנו נערים היינו, ונפתהו בלשונו ובחלקלקות פיו כזבנו לו, ובכל זאת תחת אשר יגרשונו מפניו על הפתיות

הגדולה שבניסיון לגנוב דעת העליונה, העלים עין ממחשבת לבנו וקרבנו לפניו באהבה וברצון, והניח לנו לקבל תורתו ועבודתו אפילו מתוך העמדת פנים. ודווקא על ידי זה, ניתנה לישראל האפשרות להמשיך את הלבבות אחר הפעולות, כאותו אב ומורה המיישר אורחות בנו ותלמידו, שאם לא ישכיל המחנך להבליג על העמדת הפנים אלא ידרוש מן הנער להשוות מעשיו לחכמתו, כי אז יצא שכרו בהפסדו, שהרי לא זו בלבד שלא יתעורר לבבו בכך לעבודת ה', אלא אף את הפעולות יפסיד, ויחד עמם גם את הלב שהיה יכול ברבות הימים להימשך אחריהם, ולהצית זיק הרגש והנאמנות האמיתית לה' ולתורתו.]

*

והנה בגמרא אמרו (שבת פח). **אמר רב אחא בר יעקב, מכאן מודעא רבה לאורייתא** [רש"י: מודעא רבה - שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם - יש להם תשובה, שקבלו באונס]. **אמר רבא אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש** [רש"י: בימי אחשורוש - מאהבת הנס שנעשה להם]. **דכתיב (אסתר ט) קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר**. והדברים צריכים תלמוד, התייחס מימות אחשורוש ואילך, אך מיום שניתנה תורה עד אז - האומנם לא היה בדין שיקיימו ישראל את התורה, משום כפיית ההר עליהם כגיגית.

עוד יש לדון במה שאמרו חז"ל (קדושין ג). **יקריב אותו - מלמד שכופין אותו, יכול בעל כרחו, תלמוד לומר 'לרצונו', הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני**. ואמאי, הא בלביה לא ניחא ליה, אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים. **ודילמא שאני התם, דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה**. וכן אתה מוצא בגיטי נשים ושחרורי עבדים, **כופין אותו עד שיאמר רוצה אני**. ואמאי, הא בלביה לא ניחא ליה, אלא לאו משום דאמרין דברים שבלב אינן דברים. **ודילמא שאני התם, משום דמצוה לשמוע דברי חכמים**.

ובביאור הענין ידועים דברי הרמב"ם (גירושין פ"ב ה"כ) **מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר וכו'...** ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס וכו'... **שאינן אומרים אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו, כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן, אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה**. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש,

מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני - כבר גרש לרצונו.

והרי לכאורה נסתרים הדברים מן המקראות, כי לפי האמור מלמדים הכתובים על היפך הדברים, שאפילו כאשר אמרו ישראל בפייהם "נעשה ונשמע", הרי "ויפתוהו בפייהם ובלשונם יכזבו לו"; כלומר שאף במקום שהיו המעשים ראויים - היתה הכוונה בלתי ראויה, וכיצד נאמר כי אדרבה, אפילו כשמעשה האדם נוגדים את התורה, הרי דווקא בפנימיותו רצונו לטוב. ופשוט שאין מקום לומר כי ענין זה נתחדש רק לאחר ימי מרדכי ואסתר כשקבלוה מאהבה, שכן אם דרשו מן המקרא "לרצונו", הרי שהדברים קבועים ובלתי משתנים, ומיום שניתנה בו תורה הם אמורים.

אלא הנראה בזה, כי אף בזמנים שעליהם אמרו שקבלת התורה היתה מן השפה ולחוץ בעוד שבלבם נתכוונו אחרת, מכל מקום ישנו רובד פנימי יותר בלבו של איש מישראל, שהוא קודש קדשים. זוהי נקודה יסודית הטמונה בשורש נשמתו, ויש אשר אין האדם מודע לה כלל, אבל בסופו של דבר, אפילו אם ברצונו הידוע לו הוא מתכחש לרצון הזה, אין זה אלא אשר תוקפו, אבל לאחר שעשה את המעשה הטוב, גם אם מתוך כפיה ואילוץ, הריהו משלים עם כך בפנימיות לבו ואינו מתחרט על שקיים רצונו של מקום.

נמצינו למדים, כי שלשה רבדים הם ברצון האדם, זה לפנים מזה: הרובד הראשון הוא המעטה החיצוני, הנידון לפי מעשיו הגלויים ואמרי פיו המפורשים; זהו הרצון הנראה לעין, שהיה נכון להסכים ולקבל את התורה במעמד הר סיני. הרובד השני, הוא מחשבת הלב, הידועה לאדם בינו לבין עצמו, אשר פעמים אף על פי שמעשיו רצויים כוונותיו אינן רצויות, כפי שאכן היה בעת קבלת התורה, ואשר על כך אמרו "כפה עליהם הר כגיגית", וענין זה הוא אשר נשתנה לטובה בימי מרדכי ואסתר כשחזרו וקבלוה מאהבה. אך ישנו גם רובד שלישי, כאמור, שהוא הנקודה הפנימית שבלב שהיא צחה ומאירה מתחילתה ועד סופה. ועליה אמרו "יקריב אותו בעל כרחו - לרצונו". שכן גם בלב הפחות שבחוטאים ביותר, טמון ניצוץ אור שאינה כבה לעולם, ותהיה מחשבתו מרדנית ככל שתהיה, נקודה פנימית זו אינה זהה ממקומה.

ומעתה אפשר לומר, כי התורה שבכתב המעידה על יושר לבבם של ישראל בעת קבלת התורה, אינה מכוונת רק לחיצוניות בעלמא, אלא דווקא לאור ההכרה כי גם בצפונות לבבם, אף אם לא בידיעתם, טמונה אמת צרופה התואמת לאמרי

כתב רבי צדוק הכהן מלובלין (פוקד עקרים אות ה):
**וכן קבלתי דאע"פ שהדורות הולכים ומתקטנים,
הנקודה שבלב הולכת ומזדככת ומאירה יותר
בכל דור עד עת קץ שיוזכרו לגמרי, כי הקדושה
עושה פירות ופירי פירות והולך ומוסיף תמיד.**

ובייחוד מתעצמים הדברים לאחר הגלות הארוכה, אשר "עליך הורגנו כל היום ובאנו באש ובמים ובכל זאת שמך לא שכחנו". כי בכך נתבררה קדושת ישראל וטהרת לבם העומדת בעוז ובגבורה חרף כל הקשיים והנסיגות, כי לא רק מתוך גאולה כיציאת מצרים נמשכים ישראל אל ה', ולא מתוך נס הצלה כפורים מתעורר לבם לאהבתו יתברך, אלא אפילו מתוך עמק הבכא ומתוך מרירות התלאות והייסורים, כנסת ישראל כה חבוקה ודבוקה בשכינה עד שאין היא יכולה להיפרד, ויעבור עליה אשר יעבור. וזהו שהמשיל שלמה את כנסת ישראל המבקשת "אנה הלך דודי", ונוכח שאלת אומות העולם "מה דורך מדוד שככה השבעתנו" – וכמו שפירש רש"י: "מה אלקיכם מכל האלהים שכך אתם נשרפים ונצלבים עליו" – כנסת ישראל עומדת בשלה: "מה תגידו לו – שחולת אהבה אני".

דרגת אהבה עצומה זו נראתה במוחש בדור האחרון, אחר השואה האיומה שהכריתה כשליש מבני עמנו, כאשר אותם שרידים מוצלים מאש, נתאספו אחד מעיר ושנים ממשפחה, ללקט את שבריהם ולהקים על חורבותיהם בית לה', להחזיר עטרה ליושנה ולבנות את בנין העם לתל תלפיות, להרבות כבוד ה' ולעבדו בלבב שלם. ואומות העולם מצווחים ואומרים: "מה דורך מדוד – שכך אתם נשרפים ונצלבים עליו". וכנסת ישראל אינה משיבה דבר מלבד "חולת אהבה אני". כי במעמקי אותו הלב המיוסר, הכואב והדואב מה זאת עשה אלוקים לנו, שם לוחשת גחלת האהבה לה' במלוא עוזה, ואינה סובלת כל פירוד והרחקה ממקור חייה.

וגם בדורות הללו, אשר רוב בניינו של כלל ישראל אינו עומד במצבו הראוי, אין זה אלא המעשים החיצוניים המעביים כצללים על האור הגנוז במסתרים. כי הנקודה הפנימית שבלב מעולם לא היתה קרובה אל האמת כפי שהיא בדורות הללו. והמשכיל אשר יתבונן יבין ויראה, כי בכדי להשיב את כלל ישראל אל ה' בתשובה שלמה, אין צורך כי אם בסימן אחד של גילוי שכינה, אות אחד שיעשה ה' עמנו לטובה, וכולם יקבלו עליהם עול מלכות שמים, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם.

נערך ע"י הרב דוד אנשין

מאז שהכיר אברהם את בוראו, וכבר הספיק הזמן להיחקק הדבר בנפשם ולהיכתב על לוח לבם.

ובוא וראה עד כמה מידה טובה מרובה, כי בשאלת "בתר מעשה אזלינן או בתר מחשבה אזלינן", לעולם מטה הקב"ה לישראל כלפי חסד, שכאשר המעשים ראויים לפני המקום, אזי אף על פי שהכוונות אינם ראויות, דן הקב"ה את האדם לפי מעשיו בלבד, כאשר היה בקבלת התורה. ולאידך גיסא, כאשר המעשים אינם ראויים ופנימיות הלב טהורה היא, יראה ה' ללבב, ואינו שופטם על פי מעשיהם אלא "כי לכל העם בשגגה".

וכשם שביציאת מצרים לא הביט הקב"ה אל המעשים החיצוניים אלא אל הלבבות פנימה, וראה את קבלת מלכותו באהבה העתידה להתגלות מיד עם גאולתם והסרת עול השעבוד מעל צווארם, כך גם בימי מרדכי ואסתר, אשר עליהם דרשו חז"ל – "אני ישנה ולבי ער" – שהיו ישראל ישנים מן המצוות, לא הביט הקב"ה אל ישראל הישנים, כי אם אל הלבבות הערים, אשר כחוט השערה מבדיל ביניהם לבין קבלת התורה מאהבה. ואף אז לא ניתן פה למקטרג לומר הללו חוטאים והללו חוטאים, כמו שאמרו חז"ל (מגילה יב). **שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה וכו', מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אם כן שבשושן ירהגו, שבכל העולם כולו אל ירהגו וכו', אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר, אמר להם, הם לא עשו אלא לפני [רש"י: מיראה] אף הקדוש ברוך הוא לא עשה עמהם אלא לפני. ועוד אמרו שם (יב): **ביום השביעי כטוב לב המלך ביין וכו'. אמר רבא יום השביעי שבת היה, שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, אבל אומות העולם שאוכלין ושותין אין מתחילין אלא בדברי תיפלות וכו'.** וכיון שכך לא המתין הקב"ה עד שיתעוררו מתרדמתם מאליהם, אלא עשה עמהם את הנס הגדול, אשר בעקבותיו הקיצו הלבבות, וחזרו וקיימו באהבה – את מה שקבלו כבר בהר סיני מיראה.**

*

ואם בימי מרדכי ואסתר הבשילו התנאים לקבלת התורה מאהבה, כשנמשכו הלבבות אחר שנים רבות של פעולות – על אחת כמה וכמה בדורות הללו, שנות אחרית הימים, אשר יותר ממה שחלפו ממעמד הר סיני עד ימי מרדכי ואסתר, כבר חלפו מימות מרדכי אסתר עד היום, ואחר ארבעת אלפים שנה של 'פעולות' וקיום התורה ומצוותיה, אין לשער עד כמה גדלו ונתקדשו ונתרוממו לבבות ישראל. והוא אשר

פיהם, רק משום כך הסכים הקב"ה "להתגבגב להם" וכביכול להניח עצמו להירמות על ידם. כי מאחר שיסוד שורש נשמתם נאמנה, וגם פעולתם נאמנה, הרי שאין ליצרם הרע חשיבות יתירה, ואין לדונם לפי מחשבתם אלא לפי מעשיהם.

*

אמנם במדרשי חז"ל מצינו עוד בענין זה (עיין שמות רבה כא, ז) שבשעת קריעת ים סוף היה המקטרג אומר לפניו "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מה ראית אלו לעבור בתוך הים ביבשה לחיים, והללו המצרים ימותו, אמר לו הקב"ה שוטה שבעולם אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון". כלומר, אינה דומה עבודה זרה של ישראל לעבודה זרה של אומות העולם, כי בעוד שהאומות עושים זאת מרצונם השלם, הרי ישראל לבם טהור ומבקש אך קרבתו יתברך, אלא שצרות השעבוד רובצים עליהם וגורמים להם לסור מדרכם ומרצונם האמיתי, ולכן אף כשחוטאים ביודעין אינם נידונים כמזידים אלא כשוגגים וכאנוסים.

ולכאורה נראה הדבר כסתירה עם האמור לעיל, כי לפי זה נמצא שאף בשעת יציאת מצרים היתה מחשבתם רצויה, ואדרבה, גם כשמעשיהם החיצוניים לא היו כהוגן, התנהג עמהם הקב"ה לפי מחשבת לבם וכוונתם הטובה. ורחוק לומר כי כוונת הדברים היא לאותו רובד פנימי שהוא טוב לעולם, כי לכאורה נקודה זו ראויה להתייחסות רק כשמצורפים לה מעשים ראויים, כי אז נמתח הקו המקשר בין השורש לבין התוצאה הסופית, וסוף המעשה מוכיח על תחילת המחשבה, עד שאין משקל למחשבה השטחית שאינה באה לידי כל ביטוי. אבל כשבמעשיהם "עובדי עבודה זרה" הם, ובמחשבתם "לבם בל נכון עמם", אין די באותו רצון פנימי שבשורש נשמתם, אם כן, מהו זה שנחשב להם עוון עבודה זרה שבידיהם כשגגה ולא כזדון.

ונראה כי כל מה שאמרו שלא היה לבם שלם עם מאמר פיהם, לא נאמר אלא לגבי קבלת התורה והמצוות, אבל לענין עיקר האמונה וקבלת עול מלכות שמים אין הדברים כן, כי באמת אף לאחר שנשתקעו בשערי טומאת מצרים ונתפסו בגלוליהם, הרי כיון שיצאו משם והוטר עול השעבוד, הוטר עמו גם הטשטוש, ומיד "מלכותו ברצון קבלו עליהם". ויסוד ההבדל מבואר אף בסברא, כי התורה ותר"ג מצוותיה אכן היו חדשים להם, וכדי להרגילים ולחקקם בלבם הוצרכו לדורות הרבה של פעולות חיצוניות עד שימשכו גם הלבבות. אולם בעיקר האמונה באלוקים וקבלת מלכות שמים לא היה משום חידוש בעבורם, כי ידועה וחדורה היתה בלבם

לב אדם יחשב דרכו

עתידיהו הרי בוודאי הוא צר צורת חיים באופן הטוב והנפלא ביותר עבורו, אולם כאמור בפועל עד בא עת תיקונו השלם של העולם, הריהו מלא קשיים ומהמורות. ולא כל אחד זוכה לשני שולחנות ולכל הטוב. וצריך האדם הרבה זכויות ותפילות ואף מזל קא גרים בגזירת עליון כדי ששבילי החיים ייטיבו אתו בכל פיתוליהם ופרשיות דרכיהם. ורק לעתיד לבוא בימות המשיח יהיה המצב הנעלה של 'מלא ה' כל משאלותיך' ו'אז ימלא שחוק פיני'. אך כל זמן שלא הגיע העידן הנפלא המיועד אזי אין הדבר הזה בר השגה.

ואמנם מותר לו לאדם לייחל ולקוות לעתיד נפלא, לשאוף לגדולות ולדמיון לעצמו כיצד יגיע באופנים שונים אל המצבים שהוא מקווה אליהם. אולם אם הוא מבסס ובונה את כל תקוות חייו על תכנית מסויימת, ומשריש בעצמו החלטה שאם הוא יגיע לזה הרי הצליח במערכת החיים, ובאם לא, נחל כשלון. אזי נכנס לסכנה שמא בגין החלטה זו יגרום לעצמו כליון עיניים ודאבון נפש כשיראה את תקוותו בוששת לבוא וכל תכניתו מתנפצת אל סלעי המציאות.

וכן בנוגע למצבו של כל יום ויום, ישנם בני אדם שרוב ימיהם מסתיימים במפח נפש, משום שבתחילת היום כבר מתארים לעצמם בדמיונם יום מלא הצלחה, ואם לא זכו שיהיה היום כפי שראו אותו בעיני רוחם, הם נרגזים וזועפים ותחושתם כמציאות של כישלון. והנה על איזה סמך החליטו מראש כיצד יטפס היום הזה על במתי ההצלחה. והגישה הנכונה היא לקוות ולהתפלל לטוב, אבל להיות מציאותי ולדעת כי לא תמיד התכניות שהכינו עבורו מן השמים תואמות את רצונו וחזונו. וכבר אמר הכתוב - **רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום** (משלי יט, כא)

ואם האדם עיקש וגם כאשר רואה בעליל שאין הדברים נעשים כאשר קבע בתכניתו היפה, ולאכזבתו כל חלקיה מתמוססים במבחן המציאות, ובכל זאת הוא ממשיך להתעקש, ומנסה שוב ושוב, משום שהוא נעול על תכניתו שקבע לעצמו, והוא עומד על כך בדווקא שעתידי יקבע כפי שהוא החליט. אזי כאשר נתקל במכשולות החיים נעשה שבע רוגז ומכאוב. ונמצא שלא די שהוא מתאכזב על שלא עלתה תכניתו יפה, אלא שלבסוף גם מתייסר במכאובים על כל עמלו אשר היה לריק ולא הגיע לכלום. והנה אם היה מתנהג בתבונה ובישוב דעת [והיה מטה אזנו להקשיב לבת-קול

באופן זה חייו כדאיים ושווים, והולך את עצמו שולל במקסמי שווא בביטחון שכך יהיה, וכאשר מתבדה הריהו ניצב בפני שוקת שבורה. וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו - **תוחלת ממושכה מחלה לב** (משלי יג, יב)

ובכלל, מה נואל האדם אשר יוצר לו תכנית ומשעבד את עצמו עבורה, ובאוולתו נעשה כבול ועבד לפועל כפיו, ובכל שלב שאין מצליח להוציאה לפועל, הוא אוכל את לבו, ומאשים את עצמו שאילו היה עושה כך וכך שמא היה מצליח. והכל מחמת טפשותו שצמצם ושעבד את חייו לתכנית דמיונית.

ואילו ישכיל לקבל את צורת מהלך חייו בהסכמת הלב כפי שמוליכים אותו מן השמים ולנהל אותם בנחת כפי שהם, הרי יתהלך מאושר וטוב לב, ובכל צעד ושעל ישא תודה ויכיר טובה על כל פרט ופרט שהגיע אליו.

ובמיוחד הדברים אמורים לגבי כללות תכנית החיים של האדם, שישנם כאלו שכבר מתחילת דרכם בשנות נעורותם מתחילים לצייר לעצמם ציור חיים, ובונה בדמיונו תכנית נפלאה נדבך אחר נדבך, תחילה הוא מקווה ובוטח כי ישכיל להגיע להיות לו שם טוב ומעולה בשנות בחורו ויהיה מהולל ברוב כשרונו ועוצם חריצותו, ובשלב הבא וודאי יגיע למעמד חשוב וזיווג מוצלח ומכובד, וממילא יזכה להקים משפחה חשובה, ואחר כך ימשיך להתקדם בשלבי ההישגים, עד שידרוך על פיסגת מרומי ההצלחה, מסודר על מי מנוחות במשרה רמה ומהוללה שיש בצידה פרנסה בהרחבה, ומי ישווה לו ומי ידמה לו.

והנה לפעמים כבר בראשית דרכו מתחילה התכנית להיפרם ולהצטמצם, בראותו שישנם עוד בעלי כשרון וחריצות בקרב בני גילו הבחורים, ואין הוא בשיא המעמד כפי שדימה, ואחר כך גם זיווגו אינו בדיוק כמו שחשב וגם הבית שבונה רחוק הוא מחלומותיו שצייר לעצמו, ובכל שלב נופלים עוד ועוד נדבכים מהתכנית הגדולה, ונמצא תמיד הוא מאוכזב ונשבר בראותו כיצד חלמו אובד ונהרס עד שלא נותר ממנו כלום. וכמידת תקוותו כן מידת אכזבתו, מה נורא הדבר להתהלך בחיים אשר כאלה.

[וכולנו תפילה אל ה' שכל אחד יתגשמו חלומותיו המתוקים וימלאו כל משאלות לבו לטובה. אבל צריך לדעת שכל זמן שעדיין לא הגיעו ימות המשיח הרי מציאות החיים אינה כך. והנה כאשר האדם מייחל ומצייר לעצמו את

אחד היסודות של חיים נכונים, חיי תורה כהלכה על פי אמונה ובטחון בה', ובנוסף הוא גם עצה טובה לחיים טובים ומאושרים שלווים ורגועים, הוא להימנע מלקבוע את בניין חייו על תכנית מסויימת קבועה מראש, אשר כביכול תלוי בזה כדאיות חייו, כלומר לא לבסס את מבט הצלחת חייו על פי תכנית וחזון סלולים מראש, וכאילו שערך חייו יהא נמדד לפי מידת הצלחת תכנית זו.

ואף שמותר, וגם ראוי, לשאוף ולקוות למצבים נעלים ולשלשיות בין בגשמיות ובין ברוחניות, וגם נכון להתוות דרכי פעולה בדרך להגיע אליהם. אך צריך להיזהר שזה לא יהיה באופן שהוא נשען על תקווה זו כבסיס הבלעדי שאליו נשואות עיניו וכל מאווייו, עד שאם לא תתגשם שאיפתו זו ירגיש כאילו ניטלה ממנו תקוות חייו וחשך עליו עולמו. כי אם כל תכניתו יהיו רק באופן של משאלת לב ותפילה שהלואי יהא כך, וכל פעולותיו למימוש חזונו יהיו בעיניו בבחינת גישוש והשתדלות שאין ידוע אם ישאו פרי, והוא תמיד משתאה לדעת היצליח ה' דרכו בזה. עד כדי כך שאם יזכה ואכן פעולותיו יניבו תוצאות ותתגשם תקוותו, יתקבל הדבר אצלו כהפתעה וכמוצא מציאה ומטמון. ומאידך הוא תמיד מוכן לשנות דרכו ופעולותיו כפי המציאות שמכתיבים לו מלמעלה.

כי יש לדעת שרוב רובם של עגמת נפש ושברון לב ומצבי דכדוך התוקפים את האדם לאורך ימי חייו, נובעים מסיבה זו שתכניתו ומגמותיו לא צלחו כאשר הגה בחזונו וכאשר הכניס לראשו, והרי הוא מתהלך רוב ימיו מתוסכל ומאוכזב, ומייסר עצמו לחינם בעצבון ובצער, ועדיין לא השלים עם מפחי הנפש הקודמים וכבר נכוונו לו אכזבות נוספות. וכל זאת הוא משום שקבע לעצמו את עתידו שמוכרח הוא להיות על פי רצונותיו, אשר גם אם הם מציאותיים מי הבטיח לו כי אכן כך יהיה. ומי יודע אם תכנית זו באמת טובה ורצויה עבורו ומתאימה לעתידו.

ובכל שלב של אכזבה מתנחם לומר שזה מצב זמני ועוד יגיעו ימים ויתגשמו חלומותיו, וכאשר נוקף הזמן ומתייאש מדמיונותיו, מרגיש כאילו כל חייו אבדו ועברו עליו בחיי בדיעבד. ומתאבל על שנותיו אשר לא צלחו. ומה מרירים חיים אשר כאלה, אם את כל מעשיו הוא עושה בליט ברירה, ומשך את רגליו כאילו מהלך בצדי החיים אשר לפי השקפתו הפסידם ונכשל בהם. וכל זה נובע משום שבנה לעצמו בניין של כזב כאילו אך ורק

כי עליו לדעת שמאחר שזימנו לו מן השמים את הרעיון לעסוק באותו דבר הרי זה מה שנגזר עליו לעשות באותה שעה, וכדכתיב - **מה' מצעדי גבר כונו** (תהילים לו). ונתברר למפרע שכל מטרות התכנית היתה רק בכדי לכוון אותו לאותה התעסקות, אבל הצלחת הדבר מעולם לא היתה מיועדת לו. ומה לנו בהדי כבשי דרחמנא, כי מאד עמקו מחשבותיו, ואין אתנו יודע עד מה.

[והנה מכיון שאין ביד האדם לדעת אם יצליחו תכניותיו, לכן כאשר האדם מתווה ובונה לעצמו תכנית לפעולות שונות בדרך להגיע להישגים מסויימים, העצה היעוצה שישתדל לבחור דבר שיהיה לו ממנו עונג וחדוות עשיה גם בעצם ההתעסקות. וממילא גם אם יגיע מצב של התבדות תכניותיו כאשר הכל נגזר, לא תעגם עליו נפשו, כי יתנחם בכך שעכ"פ עסק בדבר שמילא אותו בקורת רוח.]

וכל הדברים האמורים הינם לא רק כעצה טובה לחיים שלווים ומאושרים, אלא הם הדרכה נכונה לחיי בטחון בה', כי השם את כל יהבו בתכניותיו, ומחשבתו וכוונתו לקבוע את גורלו בידו שהעניינים יסתדרו דווקא כפי שהוא החליט, עליו לחשוש אם אינו נכנס בגדר הנאמר

- **ארוך הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו** (ירמיה יז, ה). ובאמת בשורש העניין, הדבר הזה נובע גם ממידות פחותות ושחצנות, שיש לו עזות וחציפות להחליט שעל פיו ייקבע דבר, ושתמיד מגיע לו שיעשו עמו כפי גבהות רוחו, ואם אין מהלך סגנון חייו מסתדר בדיוק לשביעות רצונו כפי התכנית שהתווה לעצמו, הוא מתמרמר ומתרעם. בעוד הצדיק בעדינותו ובענוותנותו נפשו כנועה ומקבל הכל באהבה, ואינו תובע מאומה ויודע שאין חייבים לו כלום, וגם הוא רך כקנה להתאים דרכו כפי שמנחים אותו מלמעלה. וכמו שמצינו ביעקב אבינו ע"ה שאמר 'קטונתי מכל החסידים'. ובכל פרט שמצליח רואה הפתעה נעימה ומודה ומשבח לה', ונמצא כל ימיו באושר ונחת רוח.

והעיקר, שיועד הצדיק ומכיר כי מאת ה' כל זאת, ולכן גם זה שהוא מכין תכנית מסויימת אין זה אלא משום חובת ההשתדלות, אבל אם מן השמים מכוונים אותו באופן אחר, הוא מקבל זאת בשמחה. ולבו סמוך ובטוח על נפלאות ההנהגה העליונה. וככתוב - **מה' מצעדי גבר ואדם מה יבין דרכו** (משלי כבד).

העתיד הוא בעיניו דבר נעלם, ותמיד מתפלא על כל טובה שהגיעה אליו. וגם אם עדיין מקווה להרבה יותר מזה, הכל הוא בגדר שאיפה כמוסה וחלום, ואין לו כל כאב לב והתמרמרות על זה שלא הגיע לכך.

וגם בעניינים רוחניים צריך רק **לשאוף** ליעדים אך לא **לקבוע** יעדים, ההבדלים בין הגישות הם לכאורה דקים, אך רחוקים הם זה מזה כרחוק מזרח ממערב. לדוגמא: כשאדם שם לעצמו יעד לדעת את הש"ס כולו, הרי עצם הצבת היעד הוא דבר נכון וזה גורם לו להשקיע יותר מאמצים בעמלו בתורה. אך עליו להיות מודע לכך שאפילו אם לא יגיע אל היעד וידע רק חצי ש"ס או רביע הוא גם דבר נפלא, ואף עצם לימוד התורה הוא מצוה נעלית ועבודת ה' רוממה. אך אם הוא קובע בלבו ומכניס לראשו שרק אם יגיע אל היעד המושלם ייחשב שהצליח דרכו, כי אז אפילו אם יעסוק בתורה ימים ושנים אמנם לא יצליח להגיע לידיעת כל הש"ס יחוש כישלון וכאילו לא פעל מאומה. ונמצא שעל ידי החלטתו הביא על עצמו כאב לב ומפח נפש תמורת השמחה והנחת רוח שהיו ראויים להיות מנת חלקו. וכן אם יתברר לו באמצע דרכו שלא יצליח להגיע אל היעד כפי שסבר בתחילה, עלול להרפות ידיו לגמרי, ויצא מופסד בגין החלטתו השגויה בראשית הדרך.

ואין הכוונה שעל האדם לשבת בחיבוק ידיים ולא ליטול יוזמה לפעול, ובוודאי מותר וגם נכון ורצוי שהאדם יציב לפניו מטרות ויעד ואף יגהה עצות ותחבולות כיצד ובאיזה פעולות ומעשים יגיע לידי מטרתו, והיו עיניו נשואות בתפילה לבקש שיעזרוהו מן השמים להצלחת דרכו. [אמנם יש ממידת הצדיקים שלפי דרגתם הרמה זכו להשגחה מיוחדת והם בגדר אוכלי המן, ולפיכך אין יוזמים שום פעולות אלא מניחים את עצמם לגמרי ביד ה'.] אך בתנאי שיראה זאת מלכתחילה רק כנסיון ואפשרות, והעיקר שלא יקשור את גורלו ועתידו וכל מצב רוחו ואושר נפשו עם התכנית הזאת. ובכל עת יזכיר לעצמו שיתכן שלא יצליח באופן זה ואולי נכונו לו מאת ה' השגת צרכיו בצורה אחרת. רק כיוון שנפשו נמשכת לדבר זה, וגם נראה לו אפשרות סבירה שתכנית זו תצליח, על כן הוא רואה בכך לכאורה הכוונה מלמעלה לעסוק בזה, אולם תמיד הוא מוכן לאפשרות שמהלכיו לא יניבו תוצאות, ואז ישנה דרכו ופעולותיו לפי הנסיבות.

ואל יצר לו על מה שעמל בלי להשיג מאומה,

היוצאת אליו מן השמים] היה יודע אימתי הזמן לוותר ולסגת ולנסות בכיוון אחר, והיה חוסך מעצמו יגיעה ועגמת נפש.

וכאשר האדם חי באופן נכון, בלי לבנות לעצמו מגדלים הפורחים באוויר, הן לגבי כל יום ויום והן לגבי תכנית כלל חייו, הרי לא ינחל אכזבות, כיון שמעולם לא ציפה למאומה, ואדרבה כל הישג הקטן ביותר הוא הפתעה עבורו שהרי גם המעט הזה לא היה בטוח בו, ומתענג עליו ומודה ומשבח לה' שהעניק לו זאת.

וכמו כן גם כאשר נטה ה' חסד על האדם והגיע להצלחה ושגשוג, צריך הוא תמיד להיות בספק אם הצלחתו תימשך, כי העתיד נעלם ואין לו שום הבטחה על כך. ובכל יום שנמשך עליו הטובה הוא הפתעה מחדש, כי אין אדם יודע מה ילד יום ומה המחר טומן בחובו, ועל כל רגע מוצלח חייב מחדש תודה להש"ת. וכשהאדם חי ברגש הזה אזי אפילו אם ח"ו יפסק ממנו טובה והצלחה זו, לא יחוש כמי שניטל ממנו דבר, אלא שעתה לא המשיכו לתת לו, כי מלכתחילה ידע שכל יום הוא נתניה חדשה.

משל למה הדבר דומה לאדם שהתגלגל לארץ נכריה, ואין בידו מאומה בלי שום מכר ומודע, והרי הוא תועה ותוהה על עתידו באין לו כל ציפיה והוא חושש שיותר מבלי כל. והנה בא אדם ומפייסו בדברים ומזמינו לביתו להיות סמוך על שולחנו. וכאשר שומע זאת הוא מתמלא בשמחה וגיל ומודה ומשבח לה', ואף שעדיין אינו יודע מה טיבו של אדם זה, האם עשיר הוא ויוכל לתת לו צרכיו בהרחבה, והאם נדיב לב הוא ויגיש לפניו מזונו בנועם ובכבוד, או שמה מעוט אמצעים הוא או כילי. ובסתור לבו הוא מייחל שהלואי יהיה הכל באופן הטוב ביותר. אך אין לו כל ציפיה שבאמת כך יהיה, וגם אם בסופו של דבר היה הכל באופן צנוע ופשוט, הוא גם מאושר ושמח, ואין עולה על דעתו שום רגש אכזבה ותרעומת, שהרי גם המעט הזה לא היה צפוי שישגי, וכל טובה וטובה שמקבל הוא הפתעה ועונג עבורו.

וכך הם החיים בעולם הזה, שהאדם אינו יודע מה מוכן עבורו ואם כלל יחיה ברגע העתיד לבוא, וכשזוכה להשיג צרכיו הבסיסיים אזי בכל רגע עליו להיות מאושר וטוב לב. וכאשר חי האדם בהשקפה כזו אינו מעלה על דעתו כלל להתרעם על שלא השיג באופן יותר טוב ונעלה, ואדרבה כל שלב הוא הפתעה נעימה עבורו. שהרי כל

איסור מלאכה בשבת, ממרה ועד מתן תורה.

ששלשה מלאכות בלבד מפורשות בתורה, הבערה שנאמר "לא תבערו אש בכל מושבותיכם", ואיכא למ"ד דאף חרישה וקצירה מפורשות במה שנאמר "בחריש ובקציר תשבות". [עיי"ש] הסוגיא באריכות, ומ"מ משמע בגמרא שרק ג' מלאכות הללו מוזכרות בתורה] ואם נאמר דפסוק "אשר תאפו אפו" הורה להם שלא לאפות ולבשל ביום שבת, א"כ מלאכת "אפיה" היא מקרא מפורש בפרשה זו, ומדוע לא נזכרה כלל בסוגיית הגמרא שם.

ועי' רשב"ם שכתב בפירושו הפסוק "והכינו את אשר יביאו" - את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו. רצה לומר בזאת שמה שאמר משה לישראל "את אשר תאפו אפו" הם הם דברי ה' שאמר לו קודם לכן "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו".

והנראה בזאת כי אכן "את אשר תאפו אפו" אינו בא כלל לאסור על מלאכת אפיה משום איסור מלאכה בשבת, אלא להורות על מצות "והכינו את אשר יביאו", ומה שאסור בשל כך לאפות ולבשל בשבת, הרי זה כתוצאה מהחיוב להכין את צרכי השבת מראש, ואכן שונה היא השביתה ממלאכה בשבת שנאמרה באלוה, מהשביתה ממלאכה שנאמרה לאחר מכן במתן תורה, כי באלוה נצטוו על השביתה במצות עשה "והכינו את אשר יביאו". אולם באיסור לאו לא נצטוו עד מתן תורה ששם נאמר להם לראשונה "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגורך אשר בשעריך". ויבואר עוד להלן.

ועיין בתורתנו בקרבם שבת ח"ב עמ' 13 במה שכתב רבינו שגדרה של השביתה בפרשה זו שנאמר בה "והכינו את אשר יביאו" היא מצד 'ברכת השבת', ולכן מצוותו לעשותו, יום שאינו נצרך למלאכה אלא הכל כבר יהיה מוכן, ולפיכך גם כל עשיית מלאכה אסורה, וגדר האיסור בפרשה זו היא 'הכנה', כלומר שלא יכין האדם לעצמו ויצור דברים חדשים שלא היו מאתמול. עיי"ש בהרחבה.

ולפי זה מבואר הפלא ופלא כי לכך לא בא בפרשת המן האיסור לאפות ולבשל בצורה של שלילת המלאכה, "לא תעשו כל מלאכה" אלא באופן של חיוב ומצוה להכין את צרכי השבת מראש, "את אשר תאפו אפו דהיינו והכינו את אשר יביאו". כי מצד 'ברכת השבת' המטרה אינה להמנע מעשיית מלאכה אלא להכין את צרכי השבת מראש, ומעתה אפשר שלא רק מלאכת אפיה ובישול היתה אסורה עליהם עד מתן תורה, אלא כל ל"ט מלאכות, ולא מכח איסור לאו, אלא מכיוון שעצם עשיית מלאכה עומדת בסתירה וניגוד להיותו של השבת יום מבורך, ויש בכך ביטול של מצות עשה "והכינו את אשר יביאו".

רק מרבין ליה מ"כאשר ציון"... ולפיכך הוצרך לחזור ולצוות עליהם כמו כל המצוות של בני נח, ובמנן נצטוו בתורה שבכתב על השבת וזהו 'שבת ראשונה' (גור אריה עה"ת בשלח) ועיי"ש דבריו באריכות ומביא ראיה לדבריו מגמרא מפורשת אמר רב יהודה אמר רב אלמלי שמרו ישראל 'שבת ראשונה' לא שלטה בהן אומה ולשון שנאמר והיה ביום השביעי יצאו מן העם ללקט וכתוב בתורה יבא עמלק (שבת קיח:). הרי מפורש להדיא שהשבת הראשונה שהיו מצווים על קיומה למעשה היה באלוה [וקושיה זו הקשו גם התוס' במסכת שבת פז:].

אמור מעתה שלראשונה נצטוו על שמירת השבת, בעת שירד להם באלוה לחם משנה ביום השישי, ואמר להם משה "הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר". אולם כשנתבונן בפרשה זו נמצא שלא נאמר בה איסור מפורש שלא לעשות מלאכה ביום השבת, לבד מאיסור "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" וגם במה שנאמר להם שבת שבתון לה' מחר לא מפורש כלל מהי המשמעות של שבתון [דוק ותשכח שבכל מקום שאמרה תורה 'שבתון' הן לגבי שבת והן לגבי מועד, סמוך לו "כל מלאכה לא תעשו" לבד מפרשה זו].

אך שאר כל המלאכות נצטוו עליהן לראשונה בצורה מפורשת רק במתן תורה "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך"... "ויום השביעי שבת ה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה".

אמנם למלאכה אחת מצאנו התייחסות מפורשת בפרשת המן - מלאכת אופה - אך גם זו נאמרה בעקיפין ולא באיסור ישיר ומפורש, "הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר" (שמות טז כג) ופירש"י - את אשר תאפו אפו. מה שאתם רוצים לאפות בתנור אפו היום הכל לשני ימים ומה שאתם צריכים לבשל ממנו במים בשלו היום. והאבן עזרא פי' הוא אשר דבר ה', כבר אמר לי ה' כי אתם חייבים לשבות מחר שלא תעשו מלאכה אפילו אוכל נפש. ובפי' הקצר לראב"ע (הנדפס בחומש תורת חיים) הנוסח, והנה אסר בפסוק הזה לאפות ולבשל ביום השבת. (וכן משמע בירושלמי ביצה פ"ב ה"א)

ומעתה יש להתבונן אם נאסרה עליהם האפיה והבישול בפסוק זה, מדוע אפוא לא פורש האיסור להדיא בתורה "לא תאפו ותבשלו ביום השבת", והיה להם להסיק ממה שנאמר "את אשר תאפו אפו" שבשבת עצמה אסור לאפות ולבשל.

עוד יש לדקדק שבגמרא (שבת ע.) משמע

2. ועי' בתוס' שבת (פז) שלמ"ד בגמרא שבמרה לא נצטוו על תחומין גם האיסור "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" נאמר לאחר מתן תורה ונכתב כאן.

זכור את יום השבת לקדשו: ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגורך אשר בשעריך: כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם וינח ביום השביעי על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו:

פעמיים נצטוו ישראל על השבת קודם הציווי במתן תורה, פעם אחת מפורשת בתורה בפרשת המן בחנותם באלוה, "ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר". ופעם אחת קודם לכן כשחנו במרה, אך דבר זה אינו מפורש בתורה, אלא שחז"ל למדוהו ממקרא שדרשו, שנאמר במרה "שם שם לו חוק ומשפט" - חוק זה שבת (מכילתא בשלח) וממה שנאמר בפרשת ואתחנן "שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלוקיך", ואמר רבי יהודה אמר רב כאשר צוך במרה' (שבת פז: וסנהדרין נו: ובירושלמי ביצה פ"ב ה"א דרשה זו נתונה במחלוקת דאיכא למ"ד במרה ניתנה שבת, ואיכא למ"ד באלוה ניתנה שבת, ועי' בסדר עולם רבה)

ולכאורה היה נראה בפשטות שאך משום תוקף חומרתה וחשיבותה של השבת, חזרה ונשנית אזהרתה בעשרת הדיברות, גם יתכן שימצאו בפרשה זו חידושים ופרטי דינים ככל פרשה שחזרה ונשנית משום חידוש שנתחדש בה, אך למעשה היו ישראל מצווים ומוזהרים על השבת עוד ממרה ואלוה, באותה מידה שהיו מצווים עליה לאחר מתן תורה.

אולם כשנתבונן היטב בפרשיות בהם נצטוו על השבת קודם מתן תורה, נווכח שהשבת שקודם מתן תורה שונה היא בעצם גדרה ומהותה וצורת חיובה, מהשבת שנצטוו עליה בסיני.

והנה לגבי הציווי במרה דקדק הרמב"ן בפרשת בשלח מתוך דברי רש"י וז"ל - נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת פרה אדומה ודינין לשון רש"י והיא דעת רבותינו... ומה שאמר פרשיות שיתעסקו בהם, משמע שהודיעם החקים ההם ולימד אותם עתיד הקב"ה לצוות אתכם בכך, על הדרך שלמד אברהם אבינו את התורה, והיה זה להרגילים במצות ולדעת אם יקבלו אותם בשמחה ובטוב לבב. משמע שבשעה זו רק לימדם משה הלכות שבת, ועדיין לא היו מצווין על שמירתה, וכן כתב בהעמק דבר דבמרה למדו ובאלוה ניתן להם השבת, וכן משמע בסדר עולם.

והמהר"ל כתב, - שאין אלו מצוות נחשבות ממצוות התורה, רק כמו ז' מצוות לבני נח שאין זה שם תורה עליו... דשבת דמרה לא היה רק בעל פה, וזה לא נקרא 'שבת ראשונה' מה שנצטוו בעל פה, שהרי לא כתיב שבת בפירוש בתורה,

1. ועי' ראב"ע רשב"ם וחזקוני דפשוטו של מקרא כאשר צוך היינו בסיני. ועי' רש"י ותוס' במסכת סנהדרין (נו:)

תשובות

בגלינות הקודמים הובא תמימה הרב אורי הולצמן על מה שבדור המבול לא מתו הדגים ואילו בנבואת הושע וצפניה (הושע ד צפניה א) מפורש שכאשר הזהירו על הנביאים על חורבן הארץ וכליון האדם גם דגי הים נאספים.

ונראה לומר שבדור המבול היתה הגזירה להאביד את האנושות מעל פני תבל, אבל לא היתה מטרה להשמיד את העולם עצמו. ולכן אף שבכליון האדם נכללו גם בעלי החיים, הרי זה משום שגם הם חיים בתחום האדם, וכיון שיש להם שייכות אל האדם, הרי כשבאו למחות את כל האדם מעל פני האדמה הרי גם הם בכלל. משא"כ הדגים אין להם שייכות אל האדם כיון שהם אינו בתחומו של האדם, והם חיים במקום בפני עצמו שאינו שייך למקומו של האדם. ולכן לא נגזרה עליהם הגזירה בדור המבול. [ונראה דמהאי טעמא כשקרא אדם הראשון שמות לכל הבהמה ולחית השדה ועוף השמים (בראשית ב, כ) לא נזכר שם דגת הים, משום שאין להם שייכות עם האדם].

אולם בנבואת הושע וצפניה שם אין ההדגשה על 'האדם' כי אם בחורבן ארץ ישראל, והגזירה היא על 'הארץ' עצמה שתחרב ותהיה שממה ולכן נכללו בגזירה גם הדגים כי גם הם חלק מהארץ, וכן מדויק מלשון הפסוק 'על כן תאכל הארץ' והתוצאה מזה היא 'ואומלל כל יושבי בה בחית השדה ובעוף השמים וגם דגי הים יאספו'. כי סיבת השמדת כל המינים הוא עבוד 'תאכל הארץ'. מה שאין כן בדור המבול ששורש הגזירה הוא על האדם 'קץ כל בשר בא לפני', והשחתת הארץ היא רק התוצאה 'והנני משחיתם את הארץ'.

הרב אברהם קורנבליט

תודותינו וברכותינו נתונות

לידידנו היקר והחשוב

הרב **נושה וייספיש שליט"א**

על תרומתו עבור הוצאת הגליון

לרגל השמחה השנייה במינוי כבודו כמזכ"ל

יהא רעווא שיזכה לרווח רוב נחת ממנו ומנחל יו"ח

ברכת מזל טוב

שלוחה בזה לידידנו החשוב, אחוב למעלה ונתמך למטה,

הרב **יהודה אלבונים שליט"א**

לרגל אירוסין בנו החשוב כמזכ"ל

מבחינו ישיבת 'תורת ירושלים'

יהודה לייב מינצברג-חיים בלוי- אברהם פישר-יהושע בקר

ברכת מזל טוב

לידידנו החשוב ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

הרב **יהודה לייב מינצברג שליט"א**

לרגל נישואין בנו החשוב כמזכ"ל

מבחינו ישיבת 'תורת ירושלים'

יהודה אלבונים-חיים בלוי- אברהם פישר-יהושע בקר

ברכת מזל טוב

בשגן לידידנו החשוב, היגע בתורה יום ולילה, ברוך הכשרון ופאר המידות

הרב **שמעון אלבונים הי"ו**

לרגל בואו בבית האירוסין עכ"ל בת למוותיו

הגאון רבי **מיכל לוצקין שליט"א**

ר"מ בישיבתנו המעוטרת

יונתן פרסברג - ישיבת הרצל - שמעון דב קרישבעקי

דוד גוסליב - מאיר גוספרוב - אריה קרישבעקי - שלום רוטמן

הודעת מערכת

בימים אלו אנו עומדים בשלבי העריכה הסופיים

של הקובץ השמיני

'מאורות ירושלים'

כדי להמנע מאי נעימויות ומלחצים ברגע האחרון

הננו להודיע כי במשך השבוע הבא הוא יורד

למכשיר הדפוס, וי"ל בע"ה לקראת כ"א אדר.

לבירורים: 0527615923

אופני היתר תורה מבית החולים ופדיומה בשבת (ב)

שכתב הגרש"ז אויערבך זצ"ל (מנחת שלמה סימן ח') דאין להחמיר בזה שהתירו חז"ל סופן משום תחילתן דכל חומרא בדבר זה אתי לידי קולא בפיקול"ל דמור יותר, דאם יהיו כאלו שיפקפקו בהיתר זה וירצו להחמיר יבואו גם אחרים להחמיר בזה כדי שלא יהיו נראים כקלי דעת, ונמצא אתה מכשילן לעת"ל ואתי לידי סכנה.

ודוקא במה שלא קבעו חז"ל להתיר כגון ביותר מאלפים וכמבואר בגליון הקודם, שמ"מ ביו"ט שני צידד הרמב"ן להקל, בזה כתב המ"ב ד"ל דבאופן שיש שם מושב יהודים ויכול לישאר שם אסור לחזור.

היוצא בערב שבת

עוד יש לדון בהא דכל היוצאין להציל חוזרין למקומן אם הוא דוקא כשיצאו בשבת להציל שמותר להם לחזור, אבל כשיצאו לפני שבת ונשתהו עד שבת ונתאפשר להם לחזור בשבת, י"ל דע"ז לא התירו חז"ל, דדוקא כדי שירצו לצאת להציל אפילו בשבת אמרו חז"ל שהיוצא בשבת מותר לחזור. ומסברא נראה דאין חילוק בזה, דעיקר הטעם הוא כדי שירצו להציל, ואם לא נתיר לחזור להיוצא לפני שבת לא יסכים לצאת לפני שבת כשיצא שלא יוכל לחזור בשבת.

ונראה להוכיח כן מהא דאיתא בשו"ע סימן תצ"ט ס"ג דבהמה שנשחטה ביו"ט מותר להגביה עור הבהמה וליתנה במקום דריסת הרגלים [אף שיתעבד העור קצת ונראה כמעבד העור] כדי שלא ימנע מלשחוט, דאם לא נתיר לו לשחוט העור לא ישחוט כדי שלא להפסיד העור וימנע משמחת יו"ט. והוא גם היתר ד'סופן משום תחילתן' כמבואר בבית דף יא ע"ב.

וכתב שם בשו"ע דזה דוקא בנשחטה ביו"ט אבל נשחטה בערב יו"ט אסור דהא היה יכול להפשיטה מערב יו"ט.

ודנו שם הפוסקים באופן שנשחטה בערב יו"ט והופשטה ביו"ט אם מותר לשחוט העור, [ועיין בבי"ש שנחלקו בזה הראשונים]. ובמ"ב שם סק"י נקט לחומרא דאסור, אכן אם לא היה לו שהות להפשיטה בערב יו"ט יש להקל. ועיי"ש בשע"צ ס"ק ט"ו שכתב דאף דהמג"א שם נסתפק בזה, בסי' תצ"ז פשיטא ליה להיתר. הרי דהתירו לו לשחוט ביו"ט כדי שלא ימנע מלשחוט בערב יו"ט כשלא היה לו זמן להפשיטה אז.

וה"ה לעניינינו דהתירו לחזור בשבת כדי שלא ימנע מליקל להציל בערב שבת באופן שלא יוכל לחזור בערב שבת.

וזה נראה פשוט שכיון שכל ההיתר הוא 'סופן משום תחילתן', אם יכול לחזור בקל ברגליו שלא ע"י רכב, דודאי צריך לחזור רגלי, וכל הנ"ל הוא באופן שקשה לו לחזור רגלי, וכ"ש באופן שהוא נמצא עם ילד קטן, שהותר לו לחזור אפילו ע"י רכב גוי.

העולה לדינא

- דמותר לחזור מבית החולים לביתו כשהוא תוך התחום מביה"ח ע"י רכב גוי אפילו כשיש לו אפשרות לישאר שם, אם רוצה להיות בביתו עם משפחתו.
- גם קרוב משפחה הותר לו לחזור באופן הנ"ל, ולא אמרינן שבכה"ג שלא יתירשל בפעם אחרת אסור.
- ולא רק כשנסע לשם בשבת אלא ה"ה כשנסע לפני שבת ורק בשבת נתאפשר לו לחזור, דמותר.

בגליון הקודם נתבאר דהתירו חז"ל להיוצא בשבת לבית החולים וכיו"ב משום פיקול"ל לחזור למקומו כשהוא בתוך אלפים אמה ממקום שהגיע לשם, ע"י גוי שיקח אותו ברכבו, והוא כדי שלא ימנע להבא מלצאת להציל אם לא נתיר לו לחזור.

ויש לדון באופן שיש אפשרות לישאר במקום שיצא לשם, כגון שבבית החולים יש מקום לאכול ולישן, אלא שהוא רוצה לחזור לביתו כדי להיות עם משפחתו, אם התירו לו לחזור, ד"ל דדוקא כשיש סיבה גדולה שלא ירצה לצאת בפעם אחרת כיון שאין לו מקום טוב לאכילה ולשינה משום זה התירו לו לחזור, אבל כשיש שם אפשרות לישאר הרי לא ימנע כ"כ מלצאת לשם, או דנימא דחששו חז"ל לכל סיבה שיתכן שימנע עצמו מחמת זה, וכיון דבדרך כלל אדם רוצה להיות בשבת עם משפחתו, יש לחוש שאם לא נתיר לו לחזור ימנע מלצאת להציל.

עוד יש לדון דכיון דכל ההיתר לחזור הוא מטעם 'סופן משום תחילתן' י"ל דבקרב משפחה שמסתמא לא ימנע להבא מלצאת להצילו בכל מצב שיעטרך לישאר, וכגון אב שיצא להציל את בנו שבדודאי לא ימנע בעתיד מלצאת אף אם לא נתיר לו לחזור, וא"כ יהא אסור לחזור.

והנה בשו"ע סימן תקכ"ו ס"ו מבואר דהתירו ללוות המת ביו"ט שני אפילו חוץ לתחום ומותר גם לחזור למקומן אפילו יותר מאלפים אמה, דאם נאסור להם לחזור יהיו נכשלים לעתיד לבוא שלא ירצו לילך ולהתעסק בצרכי המת והלווייתו.

וכתב שם במ"ב ס"ק ל"ה - ומסתברא דכ"ז אם אין שם במקום הקברות מושב יהודים בתוך התחום האם יש שם ושיכולים שם לאכול ולישב לא נתיר להם לחזור דבשביל זה שאי אפשר להם לחזור לאכול ולשוב לביתם פעם אחד לא ימנעו ללוות המת. ובביה"ל שם ד"ה וחוזרין, כתב שם בסוף דבריו - ועוד מסתפקנא אם גבי האבלים נמי אמרינן דחוזרין למקומן דלכאורה בדידהו לא שייך דמימנע דודאי לא ימנעו ללוות אביהם בשביל זה ולא שייך אלא באנשים דעלמא. מבואר בדבריו בפשטות דכל שההיתר הוא כדי שלא ימנע להבא לא מתירים כשיכול לישאר במקום שיצא, וכן בקרוב משפחה שאין לחשוש שלא יצא, לא התירו.

אמנם אדרבה משם מבואר דתוך אלפים מותר לחזור אפילו כשיש לו אפשרות לישאר במקום שיצא, דעייין בשע"צ ס"ק מ"ו שכתב שם - שהרי באמת היתר זה של כמה מילין מספקא ליה להרמב"ן בת"ה אלא דלבסוף נטה להקל וכמו שהעיד ג"כ בשמו רי"ו הנ"ל ועכ"פ צריך סיבה נכונה, מיהו עד ד' אלפים אפשר דמותר בכל גווי שהרי עכ"פ הוא יוצא ברשות. הרי דבתוך אלפים או תוך ד"א צידד להתיר בכל גוונא. ומסתבר דגם לענין מה שנסתפק בביה"ל לגבי הקרובים יתיר בתוך ד' אלפים.

אלא דאכתי צ"ב דהא כיון דכל ההיתר אפילו בתוך אלפים הוא כדי שלא להכשילם לעתיד לבוא וכמש"נ, אמאי לא נימא דבכה"ג שאין כ"כ סיבה נכונה שיתרשלו, לא נתיר להם.

וצ"ל דבמה שמבואר להדיא במשנה ובגמרא דהותר סופן משום תחילתן לא חילקו חז"ל בין אופן שיכול לישאר שם או לאו, דראו חז"ל צורך להתיר כדי שלא נגיע לפיקול"ל ע"י שהיה אחד שלא ירצה לצאת. וכמו

מִן רַבִּינוּ חַיִּים הָלֹי זצ"ל, לא ידע מעולם צורת "מפתח", ולא אחז מעולם בברית, ולא נגע בידית הדלת, הבית שלו היה פרוץ לגמרי עד שהיו נכנסים בו לטייל ולשוח, כי הגר"ח ביטל מעליו כל עניין בעלות ושלטון, ואפילו זכות השתמשות לא שיר לעצמו בחפציו, וגם דין שואל לא היה לו בהם, כאשר סיפר והעיד איש אחד אשר ביקר בביתו: כי כאשר ישב רבי חיים בירכתי ביתו וכתב את ספרו הנורא, ואחד מהאורחים נזקק לעט לכתוב דבר מה, ניגש הלה בפשיטות, ושלף את העט מידו הכותבת של הגר"ח, השתמש, והשיב, כדבר המובן מאיליו לכל - כי העט בידיו של רבי חיים כאילו מונח על השולחן הוא... ולעיתים בתחילת החורף כשבקשו לסגור הדלת מפני הצינה, - הבחינו כי היא חסרה, כי אחד מבני העיר נזקק לקורה, קעקע אותה ונטלה, - הדלת היתה מיותרת.

כך כאשר היה מתגורר רבי חיים לזמן מה במקומות אחרים, הרי ששם ביתו, כסדר שהיה בבריסק כן היה בדירת הארעי במסעיו, - היתה דירתו פתוחה לכל, היו נקבצים ובאים, כלילה כביום, כשגם זמנו של רבי חיים היה הפקר, והיו מרי נפש, וסתם עמך, מטרידים אותו בדברים של מה בכך, והוא מאזין להם ומשיב להם בפנים מאירות ושוחקות.

באחד השנים הגיע רבי חיים לצורכי מרפא לעיר אחת של יראים ושלמים, וישכור בה דירה, אלא שהיה שינוי גדול בדרכיו והליכותיו בעיר ההיא, כי רבינו נכנס בה בצנעא, וידרוש מפתחות ומנועולים, ויכנס ויסגור הדלת בעדו, ואת התריסים הגיף, ואת רגליו מנע מלילך ברחוב העיר ההיא, וכל הבא אל הבית היה נשאל מה חפצו, ועם המתקשים

להיכנס - מבני העיר ההיא, היה שוקל מיליו בפלס, מדבר עמם רק הנצרך והמוכרח. ובצאתם מהבית היה נועל הדלת בקפידא.

הנהגתו של רבי חיים, היתה מוזרה בעיני הרואים, היאך נהפך מדורו של רבי חיים, להיות סגור ומסוגר, ואיה דמותו של רבי חיים, המשייט ברחוב העיר כשידיו על כתפות שואלי, כדרכו בכל מקומות אשר מבקר בהם, ולמה לא ישא ויתן במלחמתה של תורה עם חכמי העיר.

את סוד הדבר שמעו בני ביתו של הגר"ח, כאשר באו לשער העיר, ואמר: האויר מורעל כאן, ועכור באבירות לב ואנוכיות. חושש אני על עצמי שעלול אני להיות מושפע במשהו. עלי להסתגר ולהיזהר שלא להיות מושפע מאבירי הלב הרחוקים מצדקה, ועושים חסד רק עם חבריהם בני עירם, אנשי שלומם.

מניין היה ידוע להגר"ח על עיר של חכמים וסופרים, כי יש בה קלקול כזה. זאת זכרו ב"ב של הגר"ח מאשר אירע לפני שנים ספורות. וכך היה המעשה:

קרבות עזים התנהלו בגבול המדינות, והערים הקרובים אל הספר, שרובם היו בפחד וסכנה, ורבים מבני עמנו נטלו את ילדיהם וברחו בחוסר כל, אל הערים הגדולות אשר במרכז המדינה.

רבן ומאורן של ישראל, ענק הדורות רבינו חיים הלו זצ"ל, נרעש מאד, וגעש ליבו הכביר, נבהל ונחפז - מהשמועה שבאה כי רבים מבני ישראל, שרויים בצער של גלות ונידודים, ודמעתם על לחיים.

ויקם הגר"ח בסערת לב ותעצומת נפש וכיתת את

עצמו וטרח טירחות רבות ועצומות כדי להעמיד אכסניות נכבדות, לייסד קרנות צדקה, ויפקד פקידים על כך, שלא ידעו הגולים צער ומכאוב, שיקבלו את כל הטוב, בסבר פנים יפות ובריווח גדול.

באותם ימים טרופים, לא היה שר התורה, רואה את כל מאומה, ויעזוב את כל ענייניו הנעלים והנשגבים, ובלתי אל דמעתם ואנחתם של הנידחים והמטולטלים היו עיניו ואזניו. וישקוד להשפיע עליהם, טובה ונחמה, סעד עידוד וחיוזוק, גם אחר עמלו המפרך לא שקט ליבו והיה תובע מעצמו עוד ועוד, ותורת החסד של רבי חיים, ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים.

מכח כוחו של רבי חיים, ובסיוע עמיתיו צדיקי הדור, נתעוררו בכל עיר ועיר, לפתוח את ביתם, ואת חדרי משכיותיהם בפני הגולים, ולתת צדקה ביד רחבה, כיאות לבני אברהם יצחק ויעקב.

אך לדאבון לב, היתה באחת העיירות רוח אבירות לב, וכאשר שלח אליהם רבי חיים, לצוותם להטות שכם, לחוס ולרחם על הנסים מאימת המלחמה, ולבוא לעזרת ה' בגיבורים, לא נכנסו הדברים בליבם, וגם כאשר דפקו על דלתותיהם מהגולים, הם קיבלו אותם בפנים בינוניות, ללינה בלבד, וכדומה. כששמע רבי חיים על מנהגם שמר הדבר בליבו, ואמר, השקפות מקולקלות יש להם לבני עיר זו מדת שלי שלי שלך שלך, הקרובה לשלך שלי, ה' ישמרנו שלא נושפע מהשקפה גרועה כזו, של עיר גאון שבעת לחם, הרחוקה מצדקה. אלא נהיה מצויינים בסימניהם של אומה זו בני אברהם יצחק ויעקב רחמנים ביישנים גומלי חסדים.

ברכת מזל טוב
לכבוד וגיטתו שהוקדע על התורה יומם וליל נעים הליכות ורב תבונות
הבה"ח **שמעון אלבונים** ה"ו
לרגל בואו בקשרי שידוכין בשעט"ו
משפחת אלבונים

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לחתן היקר והחשוב, כליל המעלות
הבה"ח **שמעון אלבונים** ה"ו
לרגל בואו בקשרי שידוכין בשעט"ו
משפחת לוצקין

תודותינו וברכותינו נתונות
לידידנו היקר והחשוב
הרב **עמרם הירשמן** שליט"א
על תרומתו עבור הוצאת הגליון
לרגל השמחה השרויה במעונו
במולדת הבן במו"ט

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **שלום שטיינברג** שליט"א
לרגל הולדת בנו שחי'
בבכרה מקרב לב
יוסף רובין

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **אברהם אבא סירוסה** שליט"א
לרגל הולדת בנו שחי'
שלום שטיינברג

היו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך
בשבח והודיה לבורא עולם
מתכבדים אנו להזמין
להשתתף בשמחת חתן בנינו היקרים
של בני העלם היקר
משה אהרן י"י
שתתקיים א"ה ביום א'
כ"ח בשבט תשס"ט
באולם "עטרת" זווהיל ירושלים
קבלת אורחים משעה 8.00
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
בבכרה
יעקב סגל
המנוח פטוי לא נשלחו

בסימן טוב ובמזל טוב
בשבח והודיה לבורא עולם
מתכבדים אנו להזמין
להשתתף בשמחת נשואי בנינו היקרים
החל
יעקב
החל
קנידל
שתתקיים א"ה בשעט"ו
ביום רביעי פרשת משפטים
ראש חודש אדר תשס"ט
באולם "גוטניק" ירושלים
החופה בשעה 6:00
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
הורי החל
אלימלך מינצברג
הסב: רבינו שליט"א

בסימן טוב ובמזל טוב
בשבח והודיה לבורא עולם
מתכבדים אנו להזמין
להשתתף בשמחת נשואי בנינו היקרים
הכלה
רחל
החל
נחום
שתתקיים א"ה בשעט"ו
ביום שלישי פרשת משפטים
כ"ג שבט תשס"ט
באולם "ארכונות וולף" ירושלים
החופה בשעה 4:45 לפני השקיעה
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
הורי החל
יואל יעקב פריימן

בסימן טוב ובמזל טוב
בשבח והודיה לבורא עולם
מתכבדים אנו להזמין
להשתתף בשמחת נשואי בנינו היקרים
הכלה
זלדה
החל
אליעזר
שתתקיים א"ה בשעט"ו
ביום רביעי פרשת משפטים
כ"ד שבט תשס"ט
באולם "תמיר" כביש רמות ירושלים
החופה בשעה 4:45 לפני השקיעה
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
הורי החל
יצחק שלמה שיינברג

היו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך
בשבח והודיה לבורא עולם
מתכבדים אנו להזמין
להשתתף בשמחת חתן בנינו היקרים
של בני העלם היקר
שמואל זאב י"י
שתתקיים א"ה ביום א'
כ"א בשבט תשס"ט
באולם "בית יעקב הישן"
רח' בית ישראל 21 ירושלים
קבלת אורחים משעה 7.30
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
בבכרה
פנחס רובין
לבית קלצקין

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **יעקב אייזנברג** שליט"א
לרגל הולדת בנו
המנוח: **חיים ריינר**

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה אל ידידי היקר והחשוב, הפועל
גדולות ונצורות למען הכלל,
הרב **יהודה לייב מינצברג** שליט"א
לרגל נישואי הבן
במו"ט ובשעט"ו

ברכת מזל טוב
נשגב בזה לידידנו, אהובנו,
יקירנו, מחשבי ופארי קהילתנו,
אחד המיוחדים מבני החבורה,
פאר המידות
הרב **עמרם הירשמן** שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו
במולדת הבן במו"ט

כולל משנת ציון
ברכת מזל טוב
שלוחה בזה קמיה ראש הכולל
הנכבד, הבקי בכל מוכני התורה
המדריכנו בנתיבות התורה וההוראה
הרה"ר **יחיאל יהודה שלינגר** שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו
במולדת הבת

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידנו היקר והחשוב
הרב **יוסף פיש** שליט"א
לרגל הולדת בנו במו"ט
משה רובין - יצחק ויינשטוק
שמעון קירשנבום - צבי יהודה וולך

כולל אברכים "בחורית יהנה" י"ש
ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידנו אהרן המיוחדים מבני החבורה
הרב **יעקב רוזנברג** שליט"א
לרגל הולדת הבת
החבורה מקרב לב
הנהגה

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה אל אחי היקר והחשוב
הרב **יהודה אלבונים** שליט"א
לרגל נישואי הבן בשעט"ו
מורכי אלבונים

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **אהרן ריבלין** שליט"א
לרגל הולדת בנו
המנוח: **אריה קרישטסקי**

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **נחום לוי** ה"ו
לרגל נישואי הבן בשעט"ו
שמעון קורשטוק

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **יהודה אלבונים** שליט"א
לרגל נישואי הבן בשעט"ו
שמעון קורשטוק

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה אל אחי היקר והחשוב
הרב **יעקב רוזנברג** שליט"א
לרגל הולדת הבת
משפחת רוזנברג

מייטב הברכות
אשר לידידי החשוב, האי גביר ובה ויקרא
הרה"ר **אברהם כהן** שליט"א
לרגל התעורר כבוד המשפט
ישעיה מינצברג

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **אהרן ריבלין** שליט"א
לרגל הולדת בנו
המנוח: **אריה קרישטסקי**

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **נחום לוי** ה"ו
לרגל נישואי הבן בשעט"ו
שמעון קורשטוק

ברכת מזל טוב
שלוחה בזה לידידי היקר והחשוב
הרב **יהודה אלבונים** שליט"א
לרגל נישואי הבן בשעט"ו
שמעון קורשטוק